

Strach z černochoů a zkreslené statistiky. Expert popisuje, co stojí za policejní brutalitou v USA

seznamzpravy.cz, 6. 6. 2020

O rozsahu rasismu i brutality americké policie hovoří čísla, na příčiny jsme se ptali amerikanisty Jana Beneše, marnost hledání řešení ukazují příklady z posledních let (na snímku hořící policejní auto při protestech v Santa Monice v LA).

Protesty v USA nejsou jen o smrti George Floyda. Přemíra násilí i rasismus jsou „zažrané“ hluboko v principech fungování americké policie. Čísla z posledních let ukazují, jak velký problém to je.

Ačkoliv Kongres už v roce 1994 pověřil generální prokuraturu, aby zajistila zveřejňování statistik o policejním použití nadměrné síly na roční bázi, fakticky se tak nikdy nestalo. Federální úřad pro vyšetřování (FBI) tato data dodnes ani neshromažďuje, natož aby je zveřejňoval, a oficiální údaje tak de facto neexistují. Přesto je z čeho vycházet. Roli státu v této disciplíně převzaly projekty jako Mapping police violence online nebo média v čele s asi nejznámější databází novinářů z Washington Post.

Americká televize na svém webu NCB News spočítala, že ve městě Minneapolis, kde 25. května Derek Chauvin udusil černochoa George Floyda, policie za posledních pět let zaznamenala 44 případů omráčení člověka v důsledku zakleknutí na krk. O černochoy se jednalo ve třech pětinach případů. Komplexnější obrázek o tom, jak disproporčně se černochoům dostává policejního násilí v celých Spojených státech, si můžete udělat z následujícího grafu:

K disproporcii, kterou znázorňuje graf, je namísto uvést fakt, že černoši tvoří i nejpočetnější skupinu z těch, kteří byli zabití, i když nebyli ozbrojeni. Z případů mezi lety 2013-2019 takto zemřelo 17 % ze všech zabitých černochoů, 14 % Hispánců a 12 % bělochů.

Nabízejícím se zdůvodněním zmiňovaných nepoměrů je tvrzení, že policie zabíjí hodně černochoů jednoduše proto, že černoši častěji páchají násilné zločiny. To fakticky i vyplývá z oficiálních statistik FBI. Protiargumentem je ale námitka, že statistiky jsou zkreslené z důvodů rasismu v justici a policejní práci, která se na černochoy soustředí víc než na bílé.

Myšlenku, že černoši umírají častěji kvůli větší kriminalitě, poměrně zásadně popírá i následující grafika, která ukazuje, že míra kriminality s počtem policejních zabití ani nutně nemusí souviset. Vyplývá to ze srovnání měst s podobnou mírou násilné kriminality, ale výrazně rozdílnou mírou policejních zabití. Vybrali jsme sice dvě města, kde je absence korelace výrazná, jde ale jen o jeden z řady příkladů. Lokální výkyvy obecně fakticky prokazují, že problém není v kriminalitě ani poměru menšin v populaci.

Ještě než se pustíme do vysvětlování příčin, připomeňme raději jeden z nejskloňovanějších důvodů, proč je v USA obecně tak vysoký počet policejních zabití - s porovnáním se západními státy mají USA zdaleka nejvyšší počty zbraní na obyvatele. Jinými slovy mají policisté dobrý důvod k ostrážitosti a obavám o svůj život.

O podhoubí problému rasismu v americké policii i celé společnosti jsme se bavili s (afro)amerikanistou Janem Benešem. „Jádrem celého problému je, že Američani se obecně hodně bojí černochoů. Je to vidět i na vyjádření policistů, kteří se po některých incidentech vyjádřili prostě tak, že ‚já jsem se bál‘,“ pojmenoval jeden z hlavních motivů policejního rasismu vůči černochoům odborník působící na Katedře anglistiky a amerikanistiky FF Ostravské univerzity.

To je podle něj z velké části způsobeno tím, jak jsou černoši historicky zobrazováni v literatuře a celé popkultuře. „Obrovskou roli hrálo rasistické zobrazování černochoů v divadelních hrách kočovných herců v 19. století,“ vypíchl Beneš. Není podle něj tajemstvím, že policistům je už při výcviku vštěpováno, že na černochoy je třeba dávat si obzvlášť velký pozor. „Když policista zastavuje černocho, automaticky se bojí. Existují nahrávky policejních šéfů, kteří říkají ‚zaměřme se na černochoy, v ghettech je to nejhorší‘,“ řekl expert a doplnil, že například u černošských dětí může mít vliv jejich častější fyzická zdatnost. Roli to mohlo hrát například v případě zabití 12letého Tamira Rice v roce 2014, kterého policisté měli za muže s pistolí, i když šlo o dítě s plastovou hračkou.

Stereotyp černochoa kriminálního podle Beneše posilují i zkreslené statistiky. Mnoho černochoů totiž zejména při drobných přestupcích přistupuje k dohodě s prokurátorem a podepisuje vinu, aby se vyhnulo na jedné straně tvrdšímu trestu a na druhé straně nákladům na právníka, kterého si nemohou dovolit. „To samé platí samozřejmě i pro chudé bělochoy,“ dodal Beneš s tím, že černoši jsou chudobou zasaženi víc. Na místě je v tomto kontextu i zmínit fenomén takzvaného „over policingu“, kdy se do lokalit obývaných černochoy automaticky soustředí nepoměrně velké množství policistů.

Problém je podle Beneše (a to platí pro policejní násilí obecně) i v tom, že policisté nemají dostatečný výcvik pro deeskalaci. Minimální počet hodin výcviku povinný ve všech státech je v řádech stovek a může se hodně lišit (některé policejní sbory požadují víc, než je povinné minimum). „Z toho něco málo přes sto je trénink se zbraní, což je dost málo, a ještě míň policisté ve výcviku tráví tréninkem deeskalace. Je to v řádu jednotek nebo nižších desítek hodin, zhruba 13 až 16,“ řekl amerikanista a přidal paradoxní srovnání: „Třeba v Severní Karolině potřebujete asi 600 hodin na to, abyste se stali policistou, ale zhruba 1500-1600 hodin, abyste si mohli otevřít barber shop a stříhat lidem vlasy. Když chcete být v Louisianě kosmetičkou, potřebujete o 150 hodin víc výcviku než policista.“

„Proč se to pořád ještě děje?“ ptá se v analýze americký deník New York Times. Ve zkratce se dá odpověď smřtit na konstatování, že „řešení, která by podle zdravého rozumu měla pomoci, zkrátka nefungují“.

Jako typický příklad lze uvést poměrně novou praxi, kdy policisté u sebe musí nosit kamery, které by je při použití nadměrné síly snadno usvědčily a zároveň i od takových činů odradily. Už v roce 2015 podle NYT 95 % velkých policejních oddílů hlásilo, že kamery už tamní policisté mají nebo budou mít velmi brzy.

Když se ale vrátíme ke grafu s počtem zabití americkými policisty, vidíme, že co se smrtelných případů týče, se nic moc nezlepšilo. Prakticky žádný efekt na chování policistů kamery nemají i podle 18měsíční studie s dvěma tisíci policisty z Washingtonu z roku 2017. Kamery tak spíš mohou dobře sloužit spíše k lepšímu dohledávání policejní brutality, než aby jí předcházely.

Dalším pokusem o reformu by se dala nazvat iniciativa o etnickou diverzifikaci policistů. Ani to ale zřejmě nepomáhá. Potvrzuje to například zpráva ministerstva spravedlnosti z roku 2016, která referuje o tehdejší situaci v Baltimoru. Policejní oddíly tam byly složené dokonce většinou ze strážníků jiné než bílé barvy pleti, problém protiprávního a rasově nevyváženého jednání tam byl přesto silný.

Ačkoliv na celoamerické úrovni počty policejních zabití neklesají, na lokální úrovni se použití policejní síly už podařilo snížit o desítky procent díky zvláštním předpisům. Jde o striktní a jasné regulace, které určují například to, kdy policista může někoho škrtit v kravatě, nebo omezení

povolení střílet na jedoucí automobil. Například v San Francisku tuto reformu aplikovali v roce 2016 a k loňskému roku zaznamenali pokles použití síly o 30 %.

Podrobný přehled efektivity podobných lokálně aplikovaných předpisů vypichuje i zmiňovaná iniciativa Mapping Violence. Například zákaz škrcení snižuje počet zabití policií o 22 %, až 25% pokles policejních zabití zaznamenala policejní oddělení tam, kde je povinné podávat hlášení o veškerém použití síly, a stejně tak apel na policisty, aby před použitím síly zkusili řešit problém všemi ostatními možnými prostředky.

Kromě faktu, že nejde o celostátní politiku, ale jen o lokální ustanovení na úrovni jednotlivých měst a okrsků, mají tyto reformní předpisy ještě jeden velký problém. Sice signifikantně zajišťují snížení počtu zabitých lidí policií, ale nikterak neřeší rasismus. Na to recept ještě zdá se není.

„Můžete zvýšit povědomí lidí o tom, že existuje implicitní zaujatost, která je ovlivňuje, to ale neznamená, že se vám podaří zabránit tomu, aby to ovlivňovalo jejich úsudek,“ pojmenovala těžkost boje s rasismem psycholožka specializující se na rasistické stereotypy Jack Glaser pro časopis Scientific American.

Autor: Adam Borový, Lukáš Marek

Zdroj: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vecne-a-bez-emoci-tohle-rikaji-o-nasili-a-rasismu-policie-v-usa-cisla-108612>